

σφαλνοῦνε τὰ μαγαζιά, κι ἀρχινοῦν τὸ πιότ' οἱ πατριῶτες. Ἀπὸ τὸν Παράδεισο τοῦ παπᾶ Χαραλάμπη, ἴσια στοῦ κῆρ Διαμαντῆ τὴν ταβέρνα. Κ' ἔτσι περνάει καὶ ξεχνιέται ἡ ὥρα, ἡ μέρα, ὁ χρόνος κ' ἡ ζωὴ. Ἔτσι τὸ καταφέρνουνε νὰ μὴ πέφτουνε στὸ γιὰλδ νὰ πνιγοῦν ἀπὸ τὴν ντροπὴ κι ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά. Τὰ εἴπαμε θαρρῶ κι ἄλλοτες. Δὲν τὰ ξέρουν τὰ χάλια τους, δὲν τὸ φαντάζονται πῶς γίνεται νὰ ζήσουν κι ἄλλιως. Ἄν ἐρθῆς μάλιστα παρακάτω, στὸ καφενεδάκι ποῦ μαζεῦονται τὰ μεγαλοσάνιδα, νὰ μὴ γελαστῆς καὶ τοὺς ξεστομίσης λέξη γιὰ τοὺς ἀντρες ποῦ ἀνεμοσκορπίζουν πολύτιμη δύναμη καὶ παλικαριά σ' ἀμανέδες καὶ σὲ πιστά. Νὰ μὴν τύχη καὶ τοὺς δείξης τί πιδέξια μπορούσανε νὰ παίζουνε μπόμπες στὰ σβέλτα τους χέρια. Νὰ μὴν τύχη, γιατί θὰ σὲ δέσουν ἀμέσως. Πρῶτο, ποῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ σου πῶς μπορεῖ νὰ βρεθῆ παλικαρι νάψαφάη τὴ χαριτωμένη ζωὴ του! Δεύτερο, ποῦ βάζεις καὶ τοὺς νοικοκυρέους στὰ αἵματα, γυρεύοντάς τους καὶ ζωὴ καὶ παράδες! - Τί τρέλλες εἶναι αὐτὲς, παιδί μου; Πήγαινε κει ποῦ λαχταροῦνε λευτεριά, καὶ καλοπλερώνουνε γιὰ νὰ τὴ χαροῦν. Ἐμεῖς τέτοια ἀλίσθερῆσια δὲν τὰ κατέχουμε. Καὶ πρόσεχε νὰ μὴ σ' ἀκούσουν, καημένε, γιατί ἀφανιστήκαμε. Πήγαινε, πήγαινε στὴν Κρήτη, στὴν Ἀρμενιά, στὴν Ἀραβιά, πήγαινε, ἔπου θές. Ἐμᾶς ὅμως ἄφησέ μας νὰ μιλοῦμε γιὰ τὰ μαζούλια μας, γιὰ τὰ Σκολεῖα καὶ τίς Ἐκκλησίες μας, ἄφησέ μας νὰ τὴν τελειώσουμε αὐτὴ τὴν ἀναφορὰ ποῦ γράφουμε τοῦ Μουφτῆ, νὰ μᾶς κάμῃ τὴ χάρη νὰ μὴν τὸν γκρεμίσῃ τοῦ Μπάρμπα Θανάση τὸν τοῖχο, ποῦ σκοτεινιάζει τὰ παραθύρια του. Ἀρκετὰ βάσανα ἔχουμε μὲ τὰ καθημερινὰ μας μαλλώματα, μὴ γυρεύῃς νὰ μᾶς ἀνάψῃς καὶ τέτοιες φωτιές. Πήγαινε στὸ καλδ, καὶ μεῖς δὲν ἀποτρελλαθήκαμε ἀκόμα».

Αὐτὰ θὰ σοῦ ποῦν οἱ προεστοί, καὶ χίλια τέτοια. Καὶ σὰ χαμογελάσουν ἀνάμεσά τους, καὶ μισοκλείσουνε τὸνα μάτι, θὰ ρουφίζουν τὸ ναρκιλέ τους, κ' ὕστερα θὰ ποῦν τοῦ δασκάλου νὰ γράψῃ τὴν ἀναφορὰ γιὰ τὸν τοῖχο τοῦ μπάρμπα Θανάση, κι ὁ δάσκαλος θὰρχίῃ νὰ γράψῃ, καὶ σὰ γράψῃ κι ἀπογράψῃ, καὶ βάλουν οἱ προεστοί τίς υπογραφές τους, θὰρχίσουνε νὰ γλυκοφιλοῦν τὸ ποτήρι, ὥσπου νάβῃ ὁ Ἰμάμης νὰ φωνάξῃ «Γιατοί», καὶ τότε τραβοῦν ἕνας ἕνας κατὰ τὰ σπῆτια τους.

Τί νὰ καθίσουμε νὰ τοὺς δοῦμε! Τί θὰ καταλάβῃς, καὶ νὰ τὴν ἀκούσης τὴν μονόχορδη τὴν κουθέντα τους! Ἐκεῖνο ποῦ θέμε δὲ θὰ τὸ ποῦν ποτὲς στὴ ζωὴ τους. Θὰ χωρατέψουνε, θὰ ψεγαδιάσουν, ἴσως καὶ θὰ μαλλώσουν. Κανέννας τους ὅμως, μήτ' ὁ γέρος ὁ ἀρχοντας, μήτ' ὁ ἐπίτροπος δίπλα του, μήτ' ὁ γιατρὸς παραπέρα, μήτ' ὁ πρᾶματευτῆς παρακειθε, ἄχ, μήτε ὁ φωτισμένος ὁ δάσκαλος, δὲ θὰ ξεστομίσουν τὴ λέξη τὴν τρομερὴ ποῦ κρύβει μέσα

τῆς καταστροφῆς καὶ κατακλυσμὸ γιὰ τὴν ὥρα, εἰρήνην κι ἀνθρωπισμὸ γιὰ κατόπι.

Ἄς τὴν ἀφήσουμε καὶ τὴ ρωμαϊκὴ τὴν Ἄγορά. Τὴν εἶδαμε καὶ τὴ Ρωμισούνη. Ἀλλοιώτικη μὴ θαρρῆς πῶς θὰ τὴνε βροῦμε στίς μεγάλες τίς χώρες. Τὸ χωριδ, φίλε μου, εἶναι ἡ μάνα τῆς χώρας. Τὸ νερὸ ἀπὸ δῶ ἀναβρῶζει. Γίνεται ρεματάκι, βρίσκει κι ἄλλα ρεματάκια στὸ δρόμο, φουσκώνει, μεγαλώνει, γίνεται ποταμός.

Ὡς τόσο, ἂν καὶ τὴν εἶδαμε τὴ μάνα τοῦ ρωμαϊκοῦ νεροῦ, τῆς μάνας ἕως τὴ μάνα δὲν τὴν εἶδαμε ἀκόμα. Καὶ σὲ καλλίτερη ὥρα νὰ τὴνε δοῦμε δὲ θὰ μπορούσαμε. Ἀρχίζει καὶ βασιλεύει ὁ ἥλιος. Ἀπόλυσε ὁ Σπερνός. Γυρισμένες θὰ εἶναι στὰ σπῆτια τους ὅλες οἱ Ρωμιοπούδες. Αὐτὲς εἶναι ποῦ θὰ τοὺς ἀποδεχτοῦν ἀπόψε στίς ἀγκαλιές τους. Αὐτὲς εἶναι ποῦ κρατοῦν τὰ κλειδιά τοῦ παινεμένου μας αὐτοῦ θησαυροῦ, ποῦ πάει νὰ σκουριάσῃ μέσα σὲ σιδερόφραχτη κάσσα κρυμμένος. Θησαυρός μας εἶναι πάντα, ἔτι κι ἂν ποῦμε. Αἷμα μας εἶναι οἱ πατριῶτες, ἄς εἶναι καὶ νεροουλιασμένο αὐτὸ τὸ αἷμα. Ποιὸς ξέρεῖ ἂ δὲν τὸ ξαναζωντανέψουνε μιὰ μέρα καὶ τὸ δυναμώσουν ἐκεῖνες οἱ μαυρομάτες, οἱ γλυκοπρόσωπες, οἱ μάγισσες οἱ χωριατοπούδες, ποῦ πᾶμε νὰ τίς χαιρετήσουμε τώρα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΜΩΣΑΪΚΑ

ΟΡΑΜΑ

Κάπου τοῦ Ἀπρίλη τοὺς Ἄνθοῦς
 Ὁ γέρος ἀνταμόνε
 Καὶ παίρνει πλόκαμους ξανθοὺς
 Καὶ τὴν κορφὴν του στεφανώνει...

Κάπου ἡ Γιοιόλα ἡ Ἀνθοφυχὴ
 Ποῦ ἐκεῖ βογκοῦσε στὸ κατόφλι,
 Λαλεῖ χελιδονιοῦ τὴν προσευχὴ
 Σὰν ἀπὸ ρόδινο κλωνάρι
 Τῆς Ἀνοιξῆς ἡ Ἀνθοφυχὴ...

Καὶ μέσ' ἀπ' τοῦ καρποῦ τὸ ξώφλι
 Κάποια Δροσοῦλα, σὰν τὴ χάρη
 Ποῦ ἀφίνει ὁ κάθε ἐκεῖ καρπός,
 Σταλάζει κάτου ἀπ' τὸ φεγγάρι
 Καὶ γίνεται λαλιὰ ἢ σκοπός...

Κι ὁ νέος περήφανα διαβαίνει
 Τὴ στράτα τὴν ἀνθοσπαρμένην
 Καὶ γόρω του ἄφρυχα τὰ μῦρα
 Τὸν περιρραίνουνε ὡς στὴ θύρα,
 Τὴ θύρα ποῦ ἤδραν σφαλιστὴ
 Καὶ τῆς Χαρῆς ἡ μάταιη Μοῖρα
 Καὶ τοῦ Καημοῦ μας ἡ πιστὴ!..

Σπέτσες, 1909.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ
 ΕΠΙΝΑΣΤΑΣΗΝ

I

Τὸ δικαίωμα ἰσχύος καὶ ἡ ἰσχύς δικαίωμα. Ἴδου μιὰ κοινοτοπία, μιὰ ἀλήθεια ποῦ κανέννας δὲ θὰ σκεφτῆ ν' ἀφισβητήσῃ. Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη, μάλιστα στὴν Ἑλλάδα, ἡ καθαρῶτατη αὐτὴ ἀλήθεια ν' ἀκούεται συχνὰ ἀπὸ τοὺς ἀδύνατους καὶ τοὺς ἀπροστάτευτους. Ἀκούοντας ὁ ἀδύνατος συχνὰ, ὅσο τὸ δυνατὸ συχνότερα, τὴ θεοφάνερη ἀλήθεια ὅτι δικαίωμα θὰ πῆ δύναμη καὶ δύναμη θὰ πῆ δικαίωμα, δὲν μπορεῖ νὰ μὴ τὸ πάρη κι αὐτὸς ἀπόφραση νὰ γένη μὲ κάθε τρόπο δυνατός. Γιὰ τοῦτο, θὰ πιθυμοῦσα νὰ βάλω στὸ νοῦ τοῦ ἀδύνατου καὶ γι' αὐτὸ περιφρονημένου λαοῦ μας τὴν ξάστερην ἀλήθειαν, ὅτι μονάχα μὲ τὴ δική του δύναμη θ' ἀποχτήσῃ τὰ δικαιώματά του, ἐπὶ τέλους τὰ δικαιώματα ἐκεῖνα ποῦ ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς συδέει μὲ τὴν ἀνθρώπινην ἀξιοπρέπεια. Τὸ λέω ἀπὸ τὰ τώρα, ὅτι δύναμη τοῦ λαοῦ μας ἐθεώρησα πάντοτες καὶ θεωρῶ ἀκόμη σήμερα τὸ φωτισμὸ καὶ τὴ διοργάνωσή του, δυὸ πανίσχυρους μοχλοὺς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου ποῦ λείπουν ἀκόμη στὴν Ἑλλάδα. Τὸ τί νοῦ μὲ φωτισμὸ καὶ διοργάνωσιν τοῦ λαοῦ μας, μπορεῖ καθέννας ξάστερα νὰ δῆ ἀπὸ τὰ λόγια ποῦ θὰ πῶ, γιατί ἐδῶ δὲ γράφω κανένα πρόγραμμα, ἀλλ' ἀπλοῦστατα παρατηρῶ καὶ σκέφτομαι.

Οἱ νομοδιδάσκαλοι λένε ὅτι δικαίωμα εἶναι νομιμοποιημένη δύναμη τῆς θέλησῃς(1). Καὶ ἂν μὲ τὸν Windscheid ὀρίσουμε τὸ δικαίωμα ὡς ἀμια

(1) Jellinek, System der subj. öffentl. Rechte, 1892 S. 42.

ΜΙΑ ΑΠΟΚΡΙΣΗ

«Πλανιέται ὁ ἄνθρωπος ὅσο προσπαθεῖ»

Γκαίτε

Ὁμολογῶ τὸ λαθος ποῦ ἔκαμα νὰ δώσω τοῦ κ. Π. Φλ. τὴν πρώτη ἀπόκριση κ' ἔτσι ἔρχομαι τώρα στὴν ἀνάγκη νὰ πιάσω τίς στήλες τοῦ «Νουμά» μὲ μιὰ δεύτερη, μακρύτερη ἀπὸ τὴν εἶχα ὄρεξη κ' ἐγὼ κ' οἱ ἀναγνώστες του. Εἶπα λάθος, γιατί μὲ τὴν πρώτη μου ἀπόκριση ἔστρεξα νὰ παραστρατιστῆ τὸ ζήτημα ἔξω ἀπὸ τὴν οὐσία του. Στὴν ἀρθρογραφικὴ δοκιμὴ μου, ποῦ γέννησε τὴν ἀπορία τοῦ κ. Π. Φλ., γύρεψα νὰ ξηγήσω μὲ γενικὲς γραμμὲς τίς αἰτίες ποῦ ἐνέργησαν ὥστε νὰ κυριαρχήσῃ στὴ νεώτερη ποιητικὴ παραγωγὴ μας τὸ συμβολικὸ παραμύθια. Σ' ἕναν λοιπόν, ποῦ δὲ θὰ συμφωνοῦσε μαζί μου στὴν ἐξήγησιν, θὰ ταίριαζε νὰ μοῦ ἀπυδεῖξει ποῦ καὶ πῶς νομίζει πῶς γελιέμαι σ' αὐτὴν κι ὄχι νὰ περιορίσει μόνο τὴν ἀπορία του σ' ἕναν ποιητῆ,

ποῦ ἔλεγα πῶς ἀπ' τὸ ἔργο του βρίσκουν μίμνηση μόνο οἱ ἀντιποικητικὲς του τάσεις. Ἄν εἶταν καθέννας, ποῦ θὰ πιάσει νὰ μιλήσῃ γιὰ ἕνα ζήτημα γενικά, νάχει κίολας τὴν ὑποχρέωση νὰ δίνει μιὰ ἀνάλυση ὅλου τοῦ ἔργου τῆς καθεμῆρας προσωπικότητος ποῦ θὰ λάβει ἀνάγκη νὰ τὴν ἀναφέρει ἐπεισοδιακά, τότε δύσκολα θάποφάσιζε κανέννας νὰ πεῖ μιὰ γενικὴ γνώμη. Κι ἂν ὁ κ. Π. Φλ. πρόσεχε καλύτερα στὸ σημεῖμά μου ἐκεῖνο, θάβλεπε πῶς σκόπος μου δὲν εἶταν νὰ κρίνω τὸ ἔργο τοῦ Κωστῆ Παλαμά, οὔτε νὰ ρίξω—ὅπως κάνουν ἄλλοι—ὄλο τὸ βάρος τοῦ ποιητικοῦ παραστρατισμάτος τῶν ἡμερῶν μας στὸν ποιητὴ τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου», μὰ ἴσα ἴσα τὸ ἀντίθετο, νὰ παραστήσω κι αὐτὸν θῆμα τῆς γενικῆς κατάστασης. Στὸ ἀρθρογράφημά μου ἐκεῖνο εἶπα ἀκόμα πῶς ἡ ποίησι τῶν ἰδεῶν δὲν μποροῦσε νὰ φέρεῖ στὸν τόπο μας καρποὺς ἀνώτερους ἀπὸ τὸν ἔφερε. Σ' ἐκεῖνον λοιπόν ποῦ θὰ εἶχε ἐναντία γινώμη κ' εἶχε τὴν ὄρεξη νὰντικρούσει τὴ δική μου, ἐπιβάνονταν νὰποδεῖξει αὐτὸς πῶς ἡ ἐποχὴ μας γέννησε ἕναν ποιητῆ, ποῦ ἀνεβαίνει στίς πιὸ ἀψηλές, στίς ἀνώτερες σφαῖρες τῆς ιδέας, ποῦ ἔχει τὴ βαθιοστόχαττη σκέψιν, τὴν πλκτικὰ καὶ δυνατὴ πνοὴ κτλ.» κ' ἔτσι ἀναιροῦνταν

κ' ἡ γενικὴ ἰδέα μου κ' ἡ κατηγορία ποῦ ἔκαμα τοῦ ποιητῆ τοῦ «Δωδεκάλογου».

Ἄν δὲ γελιέμαι, αὐτὴ ἔχταν ἡ τάξη, ποῦ ἔπρεπε νὰκολουθήσῃ ὁ κ. Π. Φλ. Ὅμως μιὰ καὶ δεχτήκα τὴν πρόκλησή του, μὴ κι ἄγχιζα κάπια ἄλλα ζητήματα ἀπαντώντας σ' αὐτὴν, βρίσκομαι στὴν ἀνάγκη νὰποκριθῶ καὶ στὴ δεύτερη, ἂν κ' εἶν' ἀλήθεια πῶς σκοντάβω σ' ἕνα μεγάλο ἐμπόδιο, μὴν ἔχοντας αὐτὴ τὴν ὥρα στὰ χέρια μου παρὰ μονάχα τ' ἄλλου στερνὰ ἀπ' τὰ ποιητικὰ ἔργα τοῦ Παλαμά κ' ἕναν τόμο ἀπ' τίς κριτικὲς μελέτες του. Μιὰ δοκιμὴ κριτικῆς ἐχτίμησῃς τοῦ ἔργου ἑνὸς ποιητῆ καὶ κριτικοῦ, καθὼς ὁ Παλαμάς, θάπαιτοῦσε, πρὶν ἀπὸ κάθε μερικὴ ἐξέταση τῶν ἔργων του, μιὰ ἐρευνα γιὰ νὰ βρεθοῦν μαζί μὲ τὸ καθολικὸ χαραχτηριστικὸ τῆς ποίησῃς του καὶ οἱ διάφοροι σταθμοὶ τοῦ ζετυλιγμοῦ τῆς σκέψῃς του μέσα στίς τρεῖς δεκαετηρίδες τῆς πνευματικῆς ζωῆς του κ' ἔτσι νὰ δοθεῖ πιὸ πλήρεια καὶ πιὸ δίκια ἡ φυσιογνωμία κ' ἡ ἀξία τοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ. Γιὰ τοῦτο θέλω νὰ τὸ πῶ πρῶτος πῶς ἡ παρακάτω δοκιμὴ μου ἔχει περισσότερο πρόχειρο, καθαρὰ δημοσιογραφικὸ χαραχτήρα, παρὰ ἀξίωση νάνα κριτικὸς χαραχτηρισμὸς τοῦ ποιητῆ καὶ κριτικοῦ. Παλαμάς καὶ γίνεται μο-